

Hodnocení stavu neformálního vzdělání města Chrudim

Květen 2019

OBSAH

Obsah.....	1
1 Úvod do problematiky dokumentu.....	2-3
2 Udržitelný rozvoj.....	4-5
3 Stakeholders.....	6-8
3.1 Definice stakeholders.....	6
3.2 Stakeholders v oblasti neformálního vzdělání pro udržitelný rozvoj.....	6-8
4 Analýza stakeholders	8-14
4.1 Metodika práce	8-9
4.2 Stakeholders na území města Chrudim.....	9-13
4.3 Závěr stakeholders analýzy	14
Vazba na jiné strategické dokumenty.....	14

Město Chrudim je do problematiky udržitelného rozvoje aktivně zapojeno. Samo je součástí Národní sítě zdravých měst ČR či místní Agendy 21. Grantových systémem podporuje řadu organizací, které se zabývají vzděláním v oblasti udržitelného rozvoje. Jejich prostřednictvím se snaží pokrýt aktuální témata udržitelného rozvoje v oblasti sociální, environmentální a ekonomické. Tento rozvojový dokument je tak důležitou součástí pro strategické plánování města Chrudim.

Dokument respektuje priority České republiky i Evropské unie. Spolu se studií „Hodnocení výchovy pro udržitelný rozvoj v MŠ a ZŠ města Chrudim“ komplexně pokrývá nabídku vzdělávání (formálního i neformálního) pro udržitelný rozvoj na území města Chrudim.

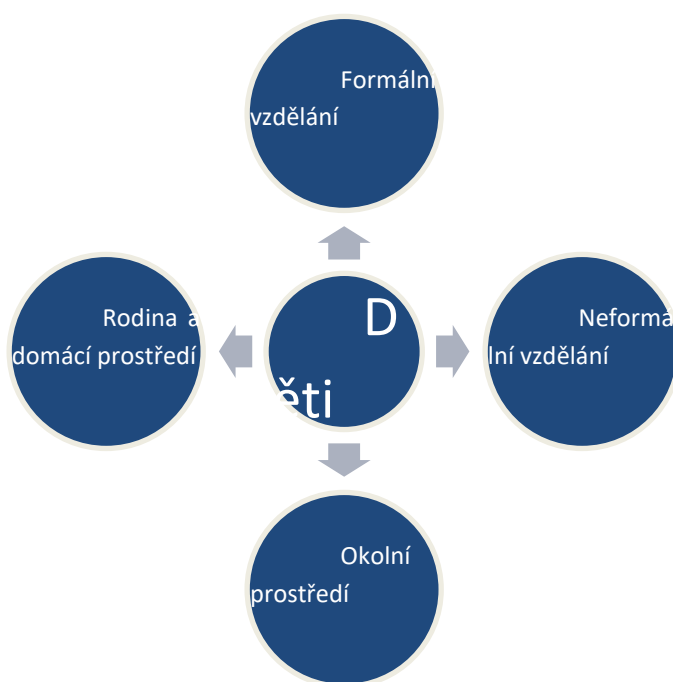
1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY DOKUMENTU

Snad každý někdy zaslechl pojem **udržitelný rozvoj**. Toto slovní spojení je v současné době používáno velmi často na všech úrovních naší společnosti.

V České republice byl udržitelný rozvoj definován řídicími orgány a zakotven v zákoně o ochraně životního prostředí již v roce 1991. Dle paragrafu §6 zákona č. 17/1992 Sb. je „*udržitelný rozvoj společnosti takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“

Udržitelný rozvoj je založen na rovnováze tří pilířů - ekonomického, sociálního a environmentálního. Problematiku udržitelného rozvoje je tedy třeba chápat jako celek, jenž jde napříč celou společností, zasahuje do všech oblastí a činností.

Velmi důležitá v rámci udržitelného rozvoje je osvěta občanů, obzvláště pak dětí a mládeže, neboť ty jsou tvůrci svého budoucího prostředí. Děti a mládež přijímají informace a základní návyky nejen v rodině a prostředí, ve kterém se pohybují, ale taktéž ve škole (formální vzdělávání) a v dalších institucích kam docházejí v rámci svých mimoškolních aktivit (neformální vzdělávání).

Školy a jejich přínos v rámci problematiky vzdělání pro udržitelný rozvoj byly předmětem studie „*Hodnocení výchovy pro udržitelný rozvoj v MŠ a ZŠ města Chrudim.*“ Vliv rodiny a okolního prostředí na děti a mládež pak není v silách města detailněji zmapovat a zhodnotit. Naproti tomu mimoškolní aktivity, jenž mají taktéž velký vliv na vývoj dítěte zachytit lze, například prostřednictvím **stakeholders analýzy**.

Cílem této koncepce je na základě stakeholders analýzy identifikovat subjekty zabývající se neformálním vzděláváním pro udržitelný rozvoj na území města Chrudimi.

Koncepce je rozdělena do několika částí. V první části je pozornost věnována vymezení pojmu udržitelný rozvoj a stakeholders. Druhá část je posléze zaměřena na samotnou analýzu subjektů na území města Chrudim.

2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Udržitelný rozvoj (dříve též „trvale udržitelný rozvoj“) je takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti bez ohrožování možností budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby. Je v podstatě procesem změn, ve kterém jsou využívány zdroje, orientace vývoje technologií a transformace institucí zaměřeny na harmonické zvyšování současného i budoucího potenciálu uspokojování lidských potřeb a aspirací.

Pojem udržitelný rozvoj vychází z anglických slov „sustainable development“. Jedná se o cílený, dlouhodobý, komplexní a synergetický proces, jež ovlivňuje všechny oblasti života (duchovní, sociální, ekonomickou, environmentální, institucionální...) a prostřednictvím nich i každého z nás, neboť všichni jsme ovlivněni prostředím, ve kterém se pohybujeme a všichni taktéž sami svou každodenní činností toto prostředí přetváříme a upravujeme dle svých aktuálních potřeb a požadavků. Naše počinání má pak vliv nejen na nás a naše okolí, ale taktéž na generace příští.

Udržitelný rozvoj je předmětem politických rozhodnutí, řídicích institucí i součástí ekonomických strategií a projevuje se i v oblasti sociální jako součást systému hodnot, norem a kulturních praktik, se kterými se lidé buď identifikují, nebo je popírají či ignorují.

Aktuálnost konceptu udržitelnosti je spojena se stupňujícími se negativními následky degradace ekosystémů, tedy prostředí, ve kterém žijeme. Politika udržitelného rozvoje se snaží zamezit dalšímu zhoršování životních podmínek tak, aby příští generace mohly prožít alespoň stejně kvalitní život, jako je tomu u generací současných. Velmi důležité je pak naplňování těchto myšlenek a vizí na všech úrovních, zvláště však na úrovni lokální, kde jsou často negativní změny ekosystémů rychleji zaznamatelné a snáze redukovatelné, což souvisí s vyšší dynamikou změn právě na nejnižší úrovni.

Roviny udržitelného rozvoje:

1. Environmentální rovina

Environmentální rovina představuje především ochranu fauny, flóry, ovzduší, vod, půd, ekosystémů a přírodních zdrojů. Klíčové je přitom zacházení s nerostným bohatstvím, s neobnovitelnými energetickými zdroji, se surovinami, ale také s prostorem a odpady.

2. Ekonomická rovina

Ekonomický rozměr představuje hospodářský rozvoj a posilování konkurenceschopnosti ekonomiky.

3. Sociální rovina

Sociální rovina udržitelného rozvoje představuje význam lidského života, sociálního uznání, vzdělávání, ale i rozvoj kultury a zachování tradic. V případě této roviny je rozhodující správné fungování rodiny, obcí, veřejných institucí, ale samozřejmě i občanské společnosti jako takové.

Udržitelný rozvoj je tedy křehká rovnováha, která je závislá na třech základních pilířích: ekonomickém, sociálním a environmentálním. Strategie udržitelného rozvoje umožňuje s pomocí ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat materiální a sociální potřeby lidí tak, že jsou respektovány limity dané životním prostředím.

Proč je důležité zabývat se udržitelným rozvojem?

Udržitelný rozvoj je často vnímán především jako ochrana životního prostředí. Skutečností však je, že životní prostředí tvoří pouze jednu jeho třetinu. Kromě environmentální roviny je zde ještě rovina ekonomická a sociální. Obecně je tedy možno udržitelný rozvoj chápat jako dosahování rovnováhy mezi ekonomickou, sociální a environmentální oblastí.

Realizace základních myšlenek udržitelného rozvoje je z dlouhodobého hlediska možná jen v případě, pokud se do tohoto významného procesu zapojí celá společnost. Impulzy ke zlepšení poměrů musejí přicházet jak ze strany veřejné správy, tak ze strany soukromého sektoru či nestátních neziskových organizací. Nicméně velmi významnou a klíčovou roli má v tomto procesu i občanská zodpovědnost. Každý z nás se svými životními postoji a každodenním chováním podílí nejen na stavu životního prostředí, ale ovlivňuje i rovinu sociální a ekonomickou. Je proto nezbytné, aby všechny subjekty, které mají možnost zasahovat do oblasti udržitelného rozvoje, spolupracovaly mezi sebou a vytvářely takové podmínky, aby byly zajištěny nároky a potřeby nejen současné společnosti, ale i generací příštích.

Dodržování základních principů udržitelného rozvoje je třeba vštěpit každému z nás. Jednou z velmi významných institucí, jež se podílí na vzdělání pro udržitelný rozvoj, je škola. Ve škole tráví děti mnoho času, a to co se zde naučí, co vypořádají, je ovlivní na mnoho let dopředu. Mimo školy posléze napomáhá ve vzdělání dětí řada dalších institucí tzv. **stakeholderů**. Ti jsou podrobněji definováni v následující kapitole.

3 STAKEHOLDERS

3.1 Definice stakeholders

Pojem stakeholders (neboli stakeholderi) se poprvé objevil v roce 1963 na Stanford Research Institute (Stanfordově výzkumném institutu) jako součást memoranda, které definovalo stakeholdery jako „*všechny subjekty, jejichž podpora je nutná k tomu, aby nedošlo k zániku samotné organizace.*“

V roce 1984 tuto prvotní definici pozměnil R. Edward Freeman, dle kterého je stakeholderem naopak „*jakákoliv skupina, která může ovlivnit nebo je sama ovlivňována dosažením cílů organizace.*“ Zatímco dle prvního náhledu jsou tedy stakeholdery pouze subjekty zodpovědné za životaschopnost podniků, dle definice druhé jsou to již všechny organizace či osoby podílející se na naplnění cílů dané společnosti.

Po Freemanovi se studii stakeholderů zabývala řada dalších odborníků. Postupem času byly odhalovány další a další skupiny ať již živé nebo neživé, které podnik ovlivňují, nebo které podnik ovlivňuje a tedy vůči kterým by měl být zodpovědný. Přesná a jednotná definice stakeholderů proto bohužel neexistuje.

3.2 Stakeholders v oblasti neformálního vzdělání pro udržitelný rozvoj

Pro účely této koncepce lze za stakeholdery považovat všechny subjekty, které jakýmkoliv způsobem přicházejí do kontaktu s dětmi a pomáhají jim vstěpit základní principy udržitelného rozvoje.

Stakeholdery mohou být všechny zainteresované skupiny, osoby, instituce či organizace, které mají vliv na neformální vzdělání pro udržitelný rozvoj, na prostředí, ve kterém fungují a pohybují se, nebo jsou sami tímto prostředím ovlivněni. V nejširším pojetí tento pojem zahrnuje zákazníky, akcionáře, investory, zaměstnance, neziskové organizace, obchodní partnery, dodavatele, zástupce státní správy a samosprávy, zájmové skupiny, média, odbory a mezinárodní organizace, ale i okolí podniků a širokou veřejnost.

Stakeholderů zapojených a ovlivňujících oblast neformálního vzdělání pro udržitelný rozvoj je velké množství. I přes velkou různorodost jednotlivých zainteresovaných subjektů lze vytvořit skupiny s podobnými vlastnostmi a rysy, které se od jiných skupin navzájem odlišují.

Základní typy stakeholderů

1. Primární a sekundární

Primární - mezi primární stakeholdery patří takové subjekty, které jsou s organizací zabývající se neformálním vzděláním pro udržitelný rozvoj úzce spjaty a mají na ní největší vliv. Jejich vztah je zcela zřejmý, mnohdy ošetřený smluvně. Mezi primární stakeholdery patří zaměstnanci, děti jako zákazníci dané organizace, rodiče, dodavatelé, investoři a další.

Sekundární - jejich vliv na organizaci je méně zřejmý než u primárních stakeholderů. Do jisté míry se sice na řízení společnosti podílejí, ale ne oficiálně. Mezi sekundární stakeholdery patří vládní a správní úředníci či vláda obecně, média, občanská a obchodní sdružení, lobbisté, konkurenční subjekty a další nátlakové a zájmové skupiny.

2. Interní a externí

Interní - interními stakeholdery se rozumí osoby působící uvnitř organizace a svou každodenní činností přímo ovlivňující její chod (zaměstnanci, děti jako každodenní návštěvníci organizace).

Externí - mezi externí stakeholdery patří všechny další subjekty a osoby (rodiče, dodavatelé, konkurence, ale i děti, ne však jako ovlivnitelné nýbrž jako příjemci služeb - zákazníci).

3. Dobrovolné a nedobrovolné

Dobrovolní - dobrovolní stakeholdery se podílejí na aktivitách organizace dobrovolně, sami z vlastní vůle. Berou na sebe určitá rizika, za která očekávají reciproční prospěch, tj. vzájemný užitek. Mezi dobrovolné stakeholdery patří například akcionáři, jež si zakoupí akcie podniku, investoři, obchodní partneři, ale také zaměstnanci či zákazníci.

Nedobrovolní - nedobrovolnými stakeholdery jsou subjekty jejichž existence je samovolně negativně ovlivněna činností podniku a jsou tak vystaveny nedobrovolně

určitému riziku. Mezi tuto skupinu stakeholderů patří konkurence (konkurenční podniky zabývající se stejnou činností a mající zájem o stejné zákazníky - děti), obyvatelé měst a obcí, místní komunity a další.

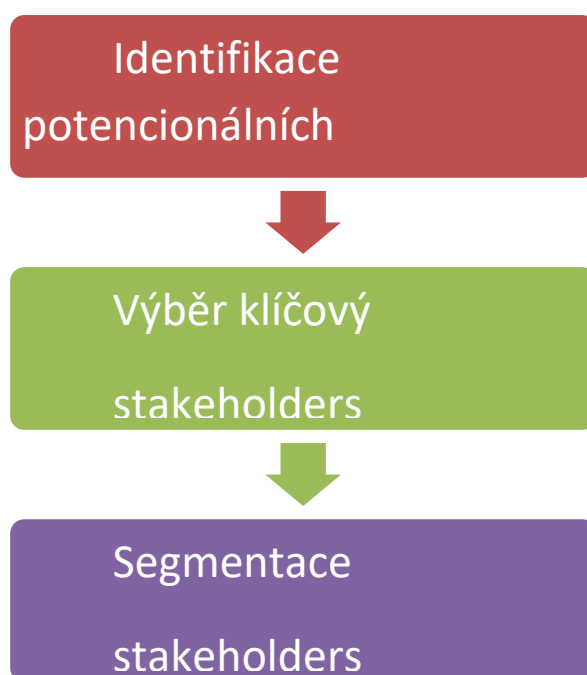
4 ANALÝZA STAKEHOLDERS

4.1 Metodika práce

Analýza stakeholderů patří v současné době mezi jeden z velmi používaných nástrojů, a to nejen v oblasti managementu. Velmi často se s ní můžeme setkat při zpracování strategických dokumentů, jako doplněk SWOT analýzy, analýzy mikro a makro prostředí. Stakeholders analýza pomáhá při poznání a popisu okolí, identifikaci konkurenčních podniků, zainteresovaných skupin a mnoho dalších.

I přes to, že teorie v oblasti stakeholders analýzy je značně propracovaná, neexistuje jeden univerzální, všeobecně uznávaný postup k jejímu provedení. V odborné literatuře najdeme celou škálu názorů na to, jak analýzu provést.

V rámci jakékoliv analýzy či výzkumu je třeba nejprve stanovit a jasně nadefinovat cíl práce. Od cíle se posléze odvíjí další postup a kroky k jeho dosažení. Pro účely této koncepce bude analýza provedena prostřednictvím tří základních kroků (viz. schéma níže).

Cíl stakeholders analýzy

Cílem této práce je identifikovat stakeholdery na území města Chrudim, jež mají vliv na neformálním vzdělávání pro udržitelný rozvoj.

Identifikace potenciálních stakeholderů

V prvním kroku budou hledány všechny subjekty, působící na území města Chrudim, které mají vliv na vzdělávání pro udržitelný rozvoj. V první fázi dojde k sepsání seznamu potenciálních stakeholderů.

Výběr klíčových stakeholderů

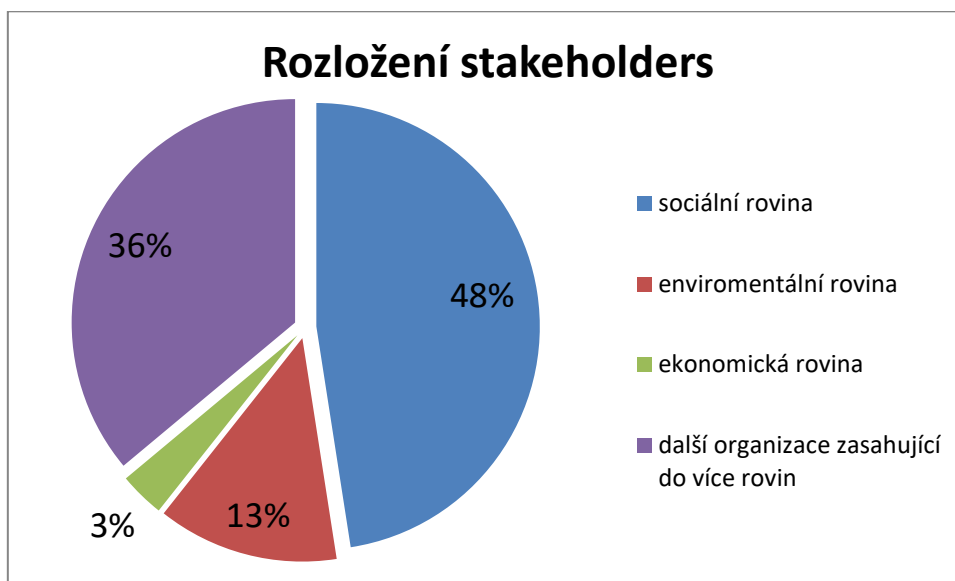
Ve druhém kroku bude potencionální seznam stakeholderů redukován dle faktoru důležitosti. Vybrány budou ty subjekty, které se zabývají mimoškolními aktivitami a svojí činností působí na děti a mládež a učí je přijímat základní principy udržitelného rozvoje.

Segmentace stakeholderů

V poslední kroku budou klíčoví stakeholdeři seskupeni do skupin, rovin udržitelného rozvoje.

4.2 Stakeholders na území města Chrudim

Sociální rovina	29
<i>Sociální oblast</i>	<i>15</i>
<i>Zdravotnictví</i>	<i>2</i>
<i>Kultura</i>	<i>8</i>
<i>Vzdělávání, poradenství</i>	<i>4</i>
Environmentální rovina	8
<i>Zemědělství</i>	<i>2</i>
<i>Rozvoj venkova</i>	<i>2</i>
<i>Ekologie</i>	<i>3</i>
<i>Doprava</i>	<i>1</i>
Ekonomická rovina	2
Další organizace zasahující do více rovin	33
<i>Sbory dobrovolných hasičů</i>	<i>4</i>
<i>Volnočasové aktivity pro různé cílové skupiny</i>	<i>14</i>
<i>Další organizace</i>	<i>15</i>
Celkem	72

Sociální rovina udržitelného rozvoje

Sociální oblast

- Amalthea, o.s.
- Centrum J.J.Pestalozziho
- Centrum pro zdravotně postižené Pardubického kraje detašované pracoviště Chrudim
- Farní charita Chrudim, o.p.s.
- Lůžkové a sociální centrum pro seniory o.p.s.
- Momo Chrudim, o.p.s.
- Péče o duševní zdraví, středisko Chrudim
- Rytmus Chrudim, o.p.s.
- Smíření - hospicové sdružení pro Pardubický kraj
- SOPRE CR o.p.s.
- Šance pro Tebe, o.s.
- TyfloCentrum Pardubice, o.p.s., pracoviště Chrudim
- Dobrovolnické centrum Farní charity
- Laxus o.s.
- Semiramis z.ú.

Zdravotnictví

- Oblastní spolek ČČK Chrudim
- Vodní záchranná služba Českého červeného kříže

Kultura

- Sdružení členů a přátel národopisného souboru Kohoutek Chrudim
- Sdružení rodičů a přátel dětského folklorního souboru Kuřátka Chrudim, o.s.
- Exlibris, spolek přátel umění
- Promusic občanské sdružení
- Salvátor – Chrudim, o.s.
- Slavoj – pěvecký a hudební spolek v Chrudimi
- Chrudimská beseda – městské kulturní středisko
- Spolek Zlatá Pecka

Vzdělávání, poradenství

- ACET ČR o.s.
- EDDA z.ú.
- Mama klub Chrudim
- Archa - středisko výchovné péče pro děti a mládež

Environmentální rovina udržitelného rozvoje

Zemědělství

- KEZ, o.p.s.
- Zemědělský svaz ČR, územní organizace Chrudim

Rozvoj venkova

- AGROVENKOV, o.p.s.
- MAS Chrudimsko, z.s.

Ekologie

- Zelený dům Chrudim z.s.
- ZO ČSOP Klub ochránců SPR Habrov - osvětové centrum, ochrana přírody
- Ekocentrum Paleta Pardubice, pobočka Chrudim

Doprava

- Besip

Ekonomická rovina udržitelného rozvoje

- Spolek Hurá na výlet
- Mama klub Chrudim

Další organizace vytvářející programy směrem k UR

Sbory dobrovolných hasičů

- Sbor dobrovolných hasičů Chrudim
- Sbor dobrovolných hasičů Markovice
- Sbor dobrovolných hasičů Medlešice
- Sbor dobrovolných hasičů Topol

Volnočasové aktivity pro různé cílové skupiny

- Bzuk, o.s.
- Kroužky ČR východ, o.p.s.
- M klub Medlešice
- Junák - svaz skautů a skautek ČR

- Občanské sdružení Altus
- Občanské sdružení Palučiny
- Tábor dětem o. s.
- ZÁBOJ Chrudim, středisko Chrudim
- Zálesák-svaz pro pobyt v přírodě stř. Táborníci
- FitKoloběh
- KČT
- Vodácké sdružení Kačeři
- Společnost seniorů a přátel
- Spolek Hurá na výlet

Další organizace vytvářející programy směrem k UR

- Městské lesy Chrudim s r.o.
- Technické služby Chrudim 2000 spol. s r.o.
- Městská knihovna
- Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim
- DDM Chrudim
- Krajská hygienická stanice Pardubického kraje
- Městská policie Chrudim
- Chrudimská nemocnice
- Mlsný pecivál - obchod káva, čaj, čokoláda
- Střetí škola zdravotnická a sociální Chrudim
- Střední škola zemědělská a VOŠ Chrudim
- Kruh zdraví
- Vodní zdroje Chrudim spol.s.r.o.
- Regionální Muzeum v Chrudimi
- Královské dobroty

4.3 Závěr stakeholders analýzy

Na území města působí hojné množství organizací, zabývajících se mimoškolními aktivitami, které jsou ve větší či menší míře zaměřeny na osvětu dětí v oblasti udržitelného rozvoje. Děti se touto nenásilnou formou učí přijímat a respektovat přírodu a svět kolem nás, a to nejčastěji v rovině sociální a environmentální.

Ekonomická rovina udržitelného rozvoje není u dětí na území města Chrudim v rámci neformálního vzdělávání rozvíjena. I přes to, že se tento výsledek analýzy stakeholders může jevit jako závažný, je třeba brát v potaz, že dětem, obzvláště pak v předškolním věku, není možno tyto základy vštěpit, neboť nemají zatím o světě ekonomiky, matematiky či čísel obecně žádnou představu. Malé děti neumí zacházet s penězi, neví co má jakou hodnotu. Hospodářský rozvoj země je pro ně v tuto chvíli nerelevantní. Osvěta v oblasti ekonomické roviny udržitelného rozvoje je určena spíše starších dětem.

VAZBA NA JINÉ STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Mezinárodní dokumenty:

- Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj
- Měníme náš svět: Agenda udržitelného rozvoje do roku 2030
- Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu

Národní dokumenty:

- Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky
- Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR 2008-2015
- Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020

Místní dokumenty:

- Strategický plán pro udržitelný rozvoj města Chrudim 2016 - 2030